

Pòrtic

Roger de Gràcia

Guia sentimental de Barcelona

Roger de Gràcia

**Guia sentimental de
Barcelona**

Primera edició: octubre del 2019

© Roger de Gràcia, 2019

Drets exclusius d'aquesta edició:
Raval Edicions SLU Pòrtic
Av. Diagonal, 662-664
08034 Barcelona
www.portic.cat

ISBN: 978-84-9809-448-0
Dipòsit legal: B. 22.302-2019

Fotocomposició: gama, sl

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre
té la qualificació de paper ecològic i procedeix
de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de
l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació
pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les
sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro
Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu
fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats.

Taula

Plaça de Catalunya	9
Fort Pienc	17
Plaça Rovira	26
Virrei Amat	35
Sant Felip Neri	44
Barceloneta	53
Rambla del Raval	60
Navas de Tolosa	68
Passeig del Born	75
Montjuïc	82
Doctor Trueta	89
Palau Moja	96
Poble-sec	103
Via Laietana	111
Sant Pau	120
Els plàtans	127
Santa Maria del Mar	137
El Moll de la Fusta	146
Camp Nou	154

Plaça Reial.....	161
Sant Jordi	170
Call jueu	177
Rogent.....	185
Galleries Maldà.....	193
Escola La Farigola	203
La Rambla.....	211
Mil Barcelones.....	222
Crèdits fotogràfics.....	229

Plaça de Catalunya

DESIG

Barcelona és la ciutat dels mil principis.

La romana, la visigoda, la musulmana, la carolíngia, la que volia ser cosmopolita i deixar de ser provinciana. La Barcelona dels Jocs Olímpics. La que enderroca el Somorrostro i s'inventa un barri brillant perquè els corredors d'elit escampin la bona nova pel món. La de les exposicions universals. La que va caure derrotada i va renéixer de sota les bombes. La que va enderrocar els murs. La que volia escapar de l'olor de pixum, dels tolls als carrers foscos d'una ciutat vella per convertir-se en una ciutat nova, oberta, airejada, universal. La ciutat total. La nova ciutat.

Barcelona sempre se'n surt, sempre reneix. Jo soc més d'ensopegar. Com aquell vespre a Ausiàs Marc cantonada amb Bruc. Una sabata per terra, un walkman que surt volant i jo que m'aixeco ràpidament mirant a banda i banda que no hi hagi testimonis d'un moment tan trist. Em cau una mica el moc de l'esforç de la correguda i això em fa encara menys atractiu del que solc creure'm.

La caiguda és el final d'una cursa que comença uns minuts abans quan soc a casa, jove i esverat, atabalat pels estudis, per una família que a estones odio tant com estimo i per una parella que em demana més compromís. Amb una excusa banal i incomprendible semblant a *nygmpfnýg*, surto de casa deixant a tothom amb la paraula a la boca i baixo al carrer amb el walkman a tot drap, Pixies, *I bleed*. Començo caminant per agafar aire però ràpidament el cap em diu que acceleri el pas, que fugi d'allà, que corri cap al no-res, que corri fins que m'exploti el cor per així poder renéixer i començar de nou. Més tòpic no puc ser, i faig un cas servil al Paulo Coelho que duc dins i arrenco a córrer com un boig. Una cantonada, una altra i una altra. Sardenya, Sicília, Nàpols... I que avorrit que és l'Eixample. Ni per tenir una crisi en condicions, serveix, tan rectilini i previsible. No hi ha gent amb qui xocar, hi ha massa espai per a tothom. No faig caure iaies, no llanço per terra paradetes de fruita com a les persecucions de les pel·lícules. Fins que arribo a Ausiàs Marc amb Bruc i ensopego amb una rajola una mica aixecada i surto disparat. A l'aire veig la sabata que salta, el walkman que vola i una porteria modernista preciosa, amb escala de marbre i passamans de fusta, que observa impassible la meva petita desfeta.

Minuts després arribo al centre de Barcelona, on volia arribar per buscar-hi també el meu centre. Però tant ella com jo som uns farsants. Jo no tinc un centre on agafar-me, igual que la plaça de Catalunya no és el cen-

tre de la ciutat. Pregunteu-ho a qualsevol barceloní. Pregunteu-los primer d'on són i et diran que són de Barcelona per, acte seguit, afegir «bé, de Barcelona però de...» i hi afegeixen el nom del seu barri. Del Poble-sec, de Sant Andreu, de Gràcia. I pregunteu-los després si per a ells la plaça de Catalunya és el centre de la ciutat i us diran que si ho és per a algú, és per als turistes, que tenen un campament base des d'on començar a passejar la seva avidesa de records, ionquis de souvenirs. El centre és on et sents a casa i la plaça de Catalunya no és casa, és una porta, és un vòrtex, un transbordament entre la ciutat vella i la nova. Entre els carrers estrets i l'olor de pi-

Vestíbul de la Casa Manuel Felip

xum de la vella ciutat i el luxe i l'aire fresc del passeig de Gràcia, boulevard de l'esperança i del desig.

Per no ser, la plaça de Catalunya no havia ni de ser el centre de la ciutat. Quan Cerdà es va imaginar la diàspora de la ciutat vella cap als pobles de fora muralles, el centre havia de ser la plaça de les Glòries Catalanes, allà on es creuaven la Diagonal i la Meridiana. Però ves, les coses van com van, i els coloms de la plaça i la proximitat dels dos mons, el vell i el nou, acabarien fent de la plaça de Catalunya un fals centre, un consens que ens vam donar els barcelonins per fer-nos creure que hi havia una força centrípeta que ens unia a tots.

Quan aquella nit arribo a la plaça, encara esbufegant, me n'adono, de tot això, igual que m'adono que he

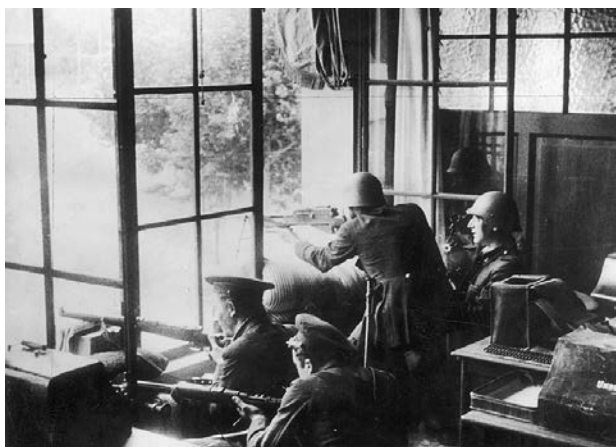
El Roger a la plaça de Catalunya

de deixar de llegir filosofia de *mercadillo*, que em fa més mal que bé. Encara però amb un romanent transcendent (no és fàcil deixar de ser un aprenent de xaman així, de cop, quan ets jove), m'assec al mig de la plaça i respiro profundament. En el silenci de la nit que comença primer sento els crits dels turistes que celebren la vida, foguerada de present, però a poc a poc em comencen a arribar les guspies del passat. En aquesta plaça, entre un món antic i un de nou, es va lliurar una batalla a vida o mort. Aquí, on tot vol renéixer, també es van voler reescriure els homes lliures.

En el seu *Homenatge a Catalunya*, George Orwell explica que aquí hi havia passat les tres nits més angoixants de la seva vida. Des de les cúpules del terrat del Teatre Poliorama protegia, fusell en mà i aferrat al seu formatge de cabra, la seu del POUM, que era just al davant.

«M'asseia al terrat meravellat de l'absurditat de tot allò... Des de l'observatori feia la impressió que la Rambla, un dels carrers principals de la ciutat, formaven una línia divisòria. A la dreta, els barris obrers eren anarquistes i, a l'esquerra, es lliuraven confusos combats en els tortuosos carrerons, tot i que aquella part estava més o menys controlada pel PSUC i els guàrdies d'assalt.» A l'Hotel Colón de la plaça de Catalunya, els comunistes hi havien col·locat una metralladora que treia el nas des d'una finestra al costat de la penúltima lletra «O» capaç d'escombrar tota la plaça amb una precisió letal.

Des del fracàs de la rebel·lió militar el juliol del 36 Barcelona havia quedat sota control de les milícies obres. Els anarquistes i Companys van crear el Comitè Central de Milícies Antifeixistes de Catalunya, on la Generalitat anava perdent poder davant de les faccions llibertàries. El Comitè acaba dissolent-se i les esquerres incrementen la seva guerra interna. Al març, el PCE acusa el POUM de ser un agent nazi encobert sota falsa bandera revolucionària, entre altres perles. Mentrestant els anarquistes continuaven amb les seves expropiacions privades i les seves detencions arbitràries i assassinant enemics polítics en les «passejades» de les patrulles de control. Militars, empresaris i sacerdots eren duts a «passejar» i després portats a una txeca on eren tortu-

Soldats republicans i guàrdies d'assalt durant la revolta del juliol del 36 a Barcelona, a l'edifici de la Telefónica

rats i finalment executats després d'haver-los conduït a un lloc aïllat. La tensió creix exponencialment dia a dia. A principis de maig, Azaña truca a Companys per arreglar la situació i a mitja trucada un anarcosindicalista dels qui controlaven en aquell moment Telefónica es fica enmig de la conversa i els penja el telèfon dient que aquelles línies són per a coses més importants que una conversa intranscendent entre dos presidents. L'endemà, la Generalitat intenta recuperar l'edifici i tot esclata.

A partir de llavors: tres dies de fusells, metralladores i granades llançades des dels terrats per fer esclatar cotxes de policia. Setanta-dues hores de detencions, tortures i George Orwell disparant des d'un terrat, embogit d'esgotament i de llibertat. S'envien avions, es fan caure ponts i la ciutat no pot treballar, no pot anar a comprar el pa, no pot sortir a ballar. Una guerra dins d'una guerra, bales a la plaça, bales entre germans. «Abajo las barricadas», crida finalment a la desesperada la CNT. «Que cada ciudadano se lleve su adoquín. ¡Volvamos a la normalidad!» Cinc-cents morts i mil ferits després, Barcelona torna a aquesta desitjada (i incerta) normalitat. A la Rambla ja s'hi pot passejar i la plaça de Catalunya es pot creuar sense tenir l'ull de la metralladora de l'Hotel Colón clavat al clatell mentre la travesses de nord a sud.

Farts de tant desig, els llibertaris aixequen les barricades. Borratxo de passat, jo aixeco el meu campament. Deixo de buscar un centre a la ciutat, un centre per a mi, abandono la idea de tocar un fons per renéixer i em sub-

mergeixo com Orwell en la tolerància a la frustració que és la vida dels adults. La plaça de Catalunya es va fent petita darrere meu. L'últim cop que em giro mentre reculo m'hi veig a mi en crisi, però també m'hi veig donant veges als coloms mentre la meua àvia m'agafa fort de la maneta.

M'eixugo una llàgrima salada, somric i torno a casa.